

Västerås Barkarö kyrka

Installation av ny larmanläggning

Antikvarisk rapport

Barkaröby 1:17
Västerås Barkarö socken
Västerås kommun
Västmanland

Helén Sjökvist

Västerås Barkarö kyrka

Installation av ny larmanläggning

Antikvarisk rapport

Barkaröby 1:17
Västerås Barkarö socken
Västerås kommun
Västmanland

Helén Sjökvist

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2012

Omslagsfoto: Västerås Barkarö kyrka sedd genom allén från väster. Foto: Helén Sjökvist.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01407.

ISBN: 978-91-7453-190-9

Tryck: Just Nu, Västerås 2012.

Innehåll

Innehåll	4
Inledning.....	5
Bakgrund	5
Kyrkans historia	5
Genomförande	6
Bilder långhuset.....	6
Bilder sakristian	8
Bilder vapenhuset.....	8
Bilder tornet och vinden.....	9
Referenser.....	11
Kart- och arkivmaterial	11
Otryckta källor.....	11
Tekniska och administrativa uppgifter	11

Figur 1. Kyrkans läge, markerat med en ring. Utdrag ur Gröna kartan. Skala 1:50 000.

Inledning

Under 2011-2012 har Västerås Barkarö kyrka försetts med en ny brand- och inbrottslarmanläggning. Stiftelsen Kulturmiljövård har av Västerås kyrkliga samfällighet anlåtats för antikvarisk medverkan.

Bakgrund

Västerås kyrkliga samfällighet har på senare år, för att öka säkerheten i de kyrkor man förvaltar, systematiskt arbetat med installation av brand- och inbrottslarm där sådana saknats.

Kyrkans historia

Kyrkan brukar anses vara byggd omkring 1200, ursprungligen bestående av långhus, ett lägre, smalare korparti i öster och litet västtorn utan klockor.¹ På 1300-talet kom koret att utvidgas till samma bredd som långhuset och en sakristia uppfördes mot norr. Under 1400-talet, slogs två kryssvalv över långhuset och ett stjärnvalv över koret. Vid samma tid byggdes ett vapenhus på södra långhussidan. En stor upprustning av kyrkan genomfördes på 1650-talet, då golv, murar och valv iståndsattes. Ett källarrum tillkom under kor och sakristia, och en benkammare i södra vinkeln mellan långhus och dåvarande torn. Vid en större utbyggnad 1765-69, ritad av överintendent Carl-Johan Cronstedt, förlängdes långhuset mot väster med en travé och ett större torn med välvt vapenhus och klockvåning tillkom. 1771 eldhärjades kyrkan och måste åter iståndsättas, oklart under hur lång tid. År 1867 revs vapenhuset mot söder och i den tidigare dörröppningen insattes ett fönster. Samtidigt vidgades kyrkans övriga fönsteröppningar och alljämt befintliga gjutjärnsfönster sattes in. Kyrkorummets tidigare slutna bänkinredning ersattes med öppna bänkrader.

Kyrkan genomgick stor inre modernisering 1947. I samband med renoveringen ersattes 1867 års öppna bänkinredning med slutna bänkkvarter, samtidigt som mittgången breddades och belades med rött golvtegel. I anslutning till de nya bänkarna kläddes väggarna med paneler. Valvsprickor lagades, varpå väggar och valv avfärgades. Vapenhusets valv frilades. Som följd av att mittgången skulle breddas fick orgelläktarens nya bärande pelare. En ny läktarbarriär utfördes och ny lättbetongvägg i valvbågen mellan läktaren och södra torntrappan. Elsystemet förnyades och en gjutjärnskaflad elcentral byggdes i sakristian.

År 1978 genomfördes en stor interiör och exteriör renovering. Fasaderna lagades och avfärgades, fönstren renoverades. Kyrkans järnplåttak från 1875 ersattes med nuvarande kopparplåtar. För att säkerställa murverkens stabilitet ökades de befintliga dragstagens dragspänning. Kyrkorummets valv och väggar rengjordes med bröd efter begränsade spricklagningar. Golven togs upp och efter urschaktning lades nya undergolv av lecabetong och sättgrus. Mittgångens tegelgolv återlades medan koret fick ett nytt kalkstensgolv på lägre nivå än förutvarande trägolv. En tegelmurad källare under koret sandfylldes. Tidigare träaltare ersattes med ett kalkstensbord och nya knäfall i lackat trä, ritade av arkitekt Nils-Olof Tollbom. I sakristian sandfylldes en gravkammare och nytt trägolv lades in. Elcentralen flyttades från sakristian till nytt utrymme under orgelläktaren, där även toalett, städtrum och förråd inrymdes. Nya elradiatorer installerades.

---

¹ Hammarskiöld 2004.

Genomförande

Den nya larmanläggningen är trådbunden. Befintliga kabelvägar har kunnat utnyttjas. Till sakristian går kabel sedan tidigare utomhus. En lite större detektortyp än vanligt har använts för inbrottslarm för att detta skall klara de stora klimatsvängningarna i kyrkan.

Detektorer för inbrottslarmet är uppsatta i vapenhuset vid elcentralen, i kyrkorummet under läktaren samt vid pelare på långhusets norrsida samt vid predikstolen. I sakristian har en detektor monterats där kabeldragningen fått dras efter utefter valvribbens form. Brytare är monterade på entrédörrar samt på dörren till tornet.

Branddetektorer är monterade i valven i vapenhuset, sakristian och inne i kyrkorummet. Branddetektorer har också satts på varje våningsplan hela vägen upp i tornet samt två på långhsvinden. Brandsirener är satta i tornet invid klockorna samt en på väggen mellan vapenhus och läktare. Ny central för brandlarmet är placerad i tornet.

Branddetektorerna inne i kyrkorummet och vapenhuset har fästs i takkronornas pendlar. För att komma ned till vapenhusets valv togs några bräder i golvet upp i tornplan ovanför varefter de återmonterades.

En ny lucka är upptagen vid elcentralen i vapenhuset för att dölja manöverpanelen.

Bilder långhuset

Figur 2. Långhuset sett mot nordväst före åtgärder. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 3. Nordöstra hörnet, under läktaren före åtgärder. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 4. Pelare vid predikstol före åtgärder. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 5. Valv före montering av branddetektorer. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 6. Ny rörelsedetektor under läktare. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 7. Ny rörelsedetektor på norra långsidans pelare. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 8. Branddetektor monterad i korvalvet. Foto: Eva Carlin.

Figur 9. Branddetektor monterad vid pelare vid predikstolen. Foto: Helén Sjökvist.

Bilder sakristian

Figur 10. Sakristians sydöstra hörn före åtgärder Foto: Helén Sjökvist.

Figur 11. Sakristians valv före åtgärder. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 12. Sakristians valv med monterad branddetektor. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 13. Sakristians sydöstra hörn med monterad rörelsedetektor. Foto: Helén Sjökvist.

Bilder vapenhuset

Figur 14. Vapenhusets valv före åtgärder. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 15. Passage mellan vapenhus och långhus före åtgärder. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 16. Entrédörr före åtgärder. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 17. Vapenhusets valv med monterad branddetektor. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 18. Nya brytare monterade på dörrarna. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 19. I bildens högra kant ses den nya luckan för manöverpanel. Foto: Helén Sjökvist.

Bilder tornet och vinden

Figur 20. Bjälklag på ett av våningsplanen i tornet före åtgärder. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 21. Trappsten i entrén till torntrappan. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 22. Brytare monterad på torndörr. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 23. Brytare monterad på torndörröppning. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 24. Monterad branddetektor o tornet. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 25. Monterat skåp för larmanläggning i tornet. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 26. Brandsiren i tornet. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 27. Detektor på vinden över långhuset. Foto: Helén Sjökvist.

Referenser

Kart- och arkivmaterial

Gröna kartan

Otryckta källor

Hammarskiöld, Rolf. 2004. Karakterisering av Västerås-Barkarö kyrka. Västerås stift.

Tekniska och administrativa uppgifter

Stiftelsen Kulturmiljövård projektnr:	11154
Länsstyrelsen dnr:	433-09314-07
Fastighetsbeteckning:	Barkaröby 1:17
Landskap:	Västmanland
Län:	Västmanlands län
Socken:	Västerås-Barkarö
Beställare	Västerås kyrkliga samfällighet
Projektledning och handlingar:	Svensk klimatstyrning AB
Entreprenör:	Swesafe
Antikvarisk medverkan:	Helén Sjökvist Stiftelsen Kulturmiljövård Stora gatan 41 722 12 Västerås